

Bruggen bouwen tussen sport, jeugdwerk en gezinnen in armoede

Kris De Visscher - Demos vzw - Netwerkdag 2019

Demos ...

Demos is een **kenniscentrum**, actief sinds 2008. We houden ons bezig met praktijk- en beleidsontwikkelingen in de sectoren **cultuur, jeugdwerk en sport** met een focus op groepen en praktijken die **ondervertegenwoordigd en onderbelicht** zijn in onze samenleving.

We publiceren boeken en een cahier, organiseren symposia, vormingstrajecten, workshops en andere samenkomsten. We doen onderzoek en geven advies aan organisaties en overheden.

We halen de mosterd bij ...

- Begeleidingstraject samen met ISB naar 19 bruggenbouwprojecten tussen sport, jeugdwerk en gezinnen in armoede.
<https://demos.be/programmas/traject-bruggen-bouwen>
- Artikelenreeks 'sport en armoede'
<https://demos.be/blog/artikelenreeks-sport-en-armoede>
- Begeleidingstraject 'Verbinding in de vrije tijd' met daaraan gekoppeld vormingstraject
<https://demos.be/kenniscentrum/publicatie/verbindingen-in-de-vrije-tijd-netwerken-tussen-jeugdwerk-en-gezinnen-in>
- Het [HIVA-onderzoek](#) naar het Leuvense project 'Overbruggen'
- [Publicatie](#) over 12 bruggenbouwprojecten in het jeugdwerk
- [Documentaire](#) en [publicatie](#) over de Gentse brugfiguren binnen het onderwijs
- Onderzoek van samenlevingsopbouw naar brugfiguren in een [rurale omgeving](#).

In deze presentatie

1. Over het project bruggen bouwen
2. De kloof tussen mensen in armoede en de vrije tijd
3. Bruggenbouwers moeten de kloof dichten
4. Individuele toeleiding
5. Bottom up werken
6. Verenigingsondersteuning
7. Samenwerking en netwerkvorming

1. Over het project bruggen bouwen

Tussen 2016 en 2019 kregen [19 projecten](#) de kans van de Vlaamse Overheid om bruggen te bouwen tussen sport en jeugdwerk en gezinnen armoede.

De projectoproep ondersteunde in hoofdzaak lokale besturen. Zowel gemeentelijke diensten als het OCMW namen het initiatief om samen te werken. Naast de lokale partners waren in verschillende projecten ook Vlaamse (koepel)organisaties betrokken, hetzij als (mede)initiatiefnemer, hetzij als externe deskundige.

Demos en ISB, het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid, kregen van de Vlaamse overheid de opdracht om deze projecten te ondersteunen en hun leerervaringen vast te houden. We gingen langs bij de betrokken projecten en brachten hen samen in een lerend netwerk.

1. Over het project bruggen bouwen

Na verloop van tijd zagen we vier strategieën die bruggenbouwers ontwikkelen om de kloof tussen armoede en vrije tijd te dichten. In vier korte reportages lichtten we telkens één strategie toe aan de hand van een concrete praktijk:

[Individuele toeleiding](#) (Bruggenbouwproject in Lier)

[Bottom-up werken](#) (Bruggenbouwproject in Aarschot)

[Verenigingsondersteuning](#) (Bruggenbouwproject 'De begeleiders' in Genk)

[Samenwerking en netwerkvorming](#) (Bruggenbouwproject Brede School Beringen-Mijn)

Op sociaal.net publiceerden we hierover het [artikel](#) *‘Hoe dicht je kloof tussen mensen in armoede en vrijetijdsaanbod?’*

Eind 2019 brengen we een publicatie uit met een diepgaander inzicht in de leerresultaten uit de verschillende projecten. We leggen verbanden met andere onderzoeken en projectoproepen en geven concrete handvaten mee, zowel voor wie als bruggenbouwer aan de slag gaat als voor wie beleidsmatig één of meerdere van bovenstaande strategieën wil toepassen.

2. De kloof tussen mensen in armoede en de vrije tijd

Kinderen en jongeren in armoede willen sporten, bewegen, spelen, hun leefwereld verbreden...

Hun ouders staan positief tegenover vrije tijd en moedigen vrijetijdsbesteding aan.

Hoe de kloof tussen beiden overbruggen?

De meeste vrijetijdsaanbieders staan ervoor open om kinderen en jongeren in armoede te verwelkomen.

Ze zijn bereid om hiervoor extra inspanningen te doen.

Mensen die in armoede geboren zijn en/of nieuw zijn in ons land hebben weinig ervaring met het verenigingsleven. Ze hebben geen (volledig) beeld van wat er allemaal komt kijken bij deelname aan het verenigingsleven.

Ze kijken fundamenteel anders naar de wereld. De [chronische stress](#) vernauwt de blik. Participeren betekent voortdurend [risico's afwegen](#) en 'keuzes' moeten maken.

Hun netwerk raakt niet of nauwelijks aan het netwerk van vrijetijdsaanbieders.

Hierdoor verhoogt de kans dat:

- ze moeilijk aan vrije tijd toekomen
- ze de weg niet vinden naar het aanbod
- ze niet aansluiten om risico te vermijden
- ze afhaken bij onverwachte tegenslagen of misverstanden of omwille van de sociale druk

Hoezo, kloof?

De meeste vrijetijdsaanbieders leven zelf niet in armoede en hebben hier ook geen directe ervaring mee.

Ze weten niet echt wat het betekent om in armoede te leven. Ze kijken fundamenteel anders naar de wereld. Hun blik is positief, vanuit keuze, controle en vertrouwen.

Hun netwerk raakt niet of nauwelijks aan het netwerk van mensen in armoede.

Hierdoor verhoogt de kans dat :

- ze niet voldoende maatregelen nemen
- ze niet de juiste maatregelen nemen
- ze niet het nodige begrip kunnen opbrengen
- ze niet geloofwaardig/betrouwbaar overkomen
- de maatregelen de mensen in armoede niet bereiken

2. De kloof tussen mensen in armoede en de vrije tijd

“Vaak wordt nog bijna uitsluitend ingezet op het voorzien van kortingen en soms ook op het verbeteren van communicatie over het aanbod. Wanneer mensen in armoede dan toch niet deelnemen, wordt de conclusie al snel getrokken dat mensen ‘geen interesse hebben’. Beleidsmaatregelen kunnen echter enkel effectief zijn als ze rekening houden met de complexiteit van armoede en inzetten op de verschillende mechanismen die spelen, wat tot op heden onvoldoende gebeurt.

Door de dynamiek van onzekerheid, gevoelens van minderwaardigheid en schaamte, waar heel wat mensen in armoede mee kampen (maar niet iedereen), vergt het bereiken van mensen in armoede soms ook meer investering (bijvoorbeeld herhaaldelijk uitnodigen). Maar ‘een extra zetje’ nodig hebben, staat niet gelijk aan geen interesse hebben.”

Hanne Vandermeersch

<https://demos.be/kenniscentrum/artikel/hoe-sport-mensen-in-armoede-uitsluit-en-wat-we-daartegen-kunnen-doen>

3. Bruggenbouwers moeten de kloof dichten

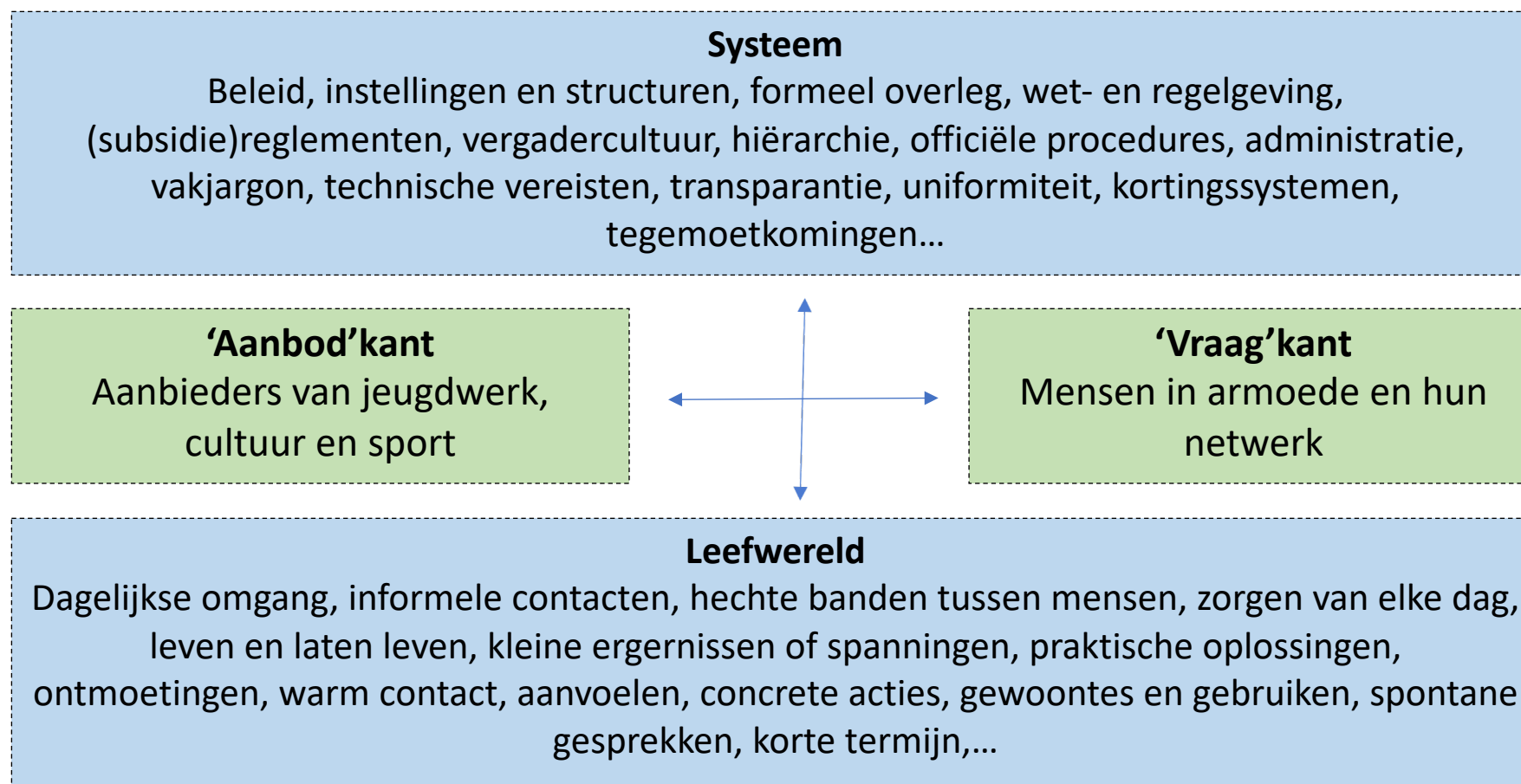
Er is een duidelijke tendens om via ‘bemiddelaars’ en ‘bruggenbouwers’ verbinding te leggen tussen maatschappelijke instellingen en de mensen die er moeilijk toegang tot vinden. Zowel binnen onderwijs, welzijn, integratie als in de vrije tijd gaan er brugfiguren aan de slag.

Onder de noemer ‘bruggen bouwen’ ontplooiën zich zeer uiteenlopende praktijken. Dé brugfiguur bestaat niet. Hoe uiteenlopend deze profielen ook kunnen zijn, de positie van een bruggenbouwer is vaak wel gelijklopend. **Een brugfiguur neemt een tussenpositie in** als ‘verbindingsofficier’, ‘makelaar’ of ‘bemiddelaar’ tussen (minstens) twee werelden die verder uit elkaar staan. De uitdaging voor elke bruggenbouwer is om voldoende betrouwbaar, geloofwaardig en bereikbaar te zijn voor alle partijen.

Een bruggenbouwer brengt informatie over en empathie voor de ‘andere kant’ binnen bij de beide partijen, zonder volledig samen te vallen met één van beide systemen.

3. Bruggenbouwers moeten de kloof dichten

Binnen de vrije tijd kunnen we bruggenbouwers situëren op twee assen: tussen vraag en aanbod en tussen de belevingswereld van mensen in armoede en de wereld waar systemen en procedures belangrijk zijn.

3. Bruggenbouwers moeten de kloof dichten

Wie bruggen bouwt in en naar de vrije tijd neemt, volgens ons, ergens op deze assen een positie in. Deze uitgangspositie bepaalt ook het bereik en de impact van de bruggenbouwer.

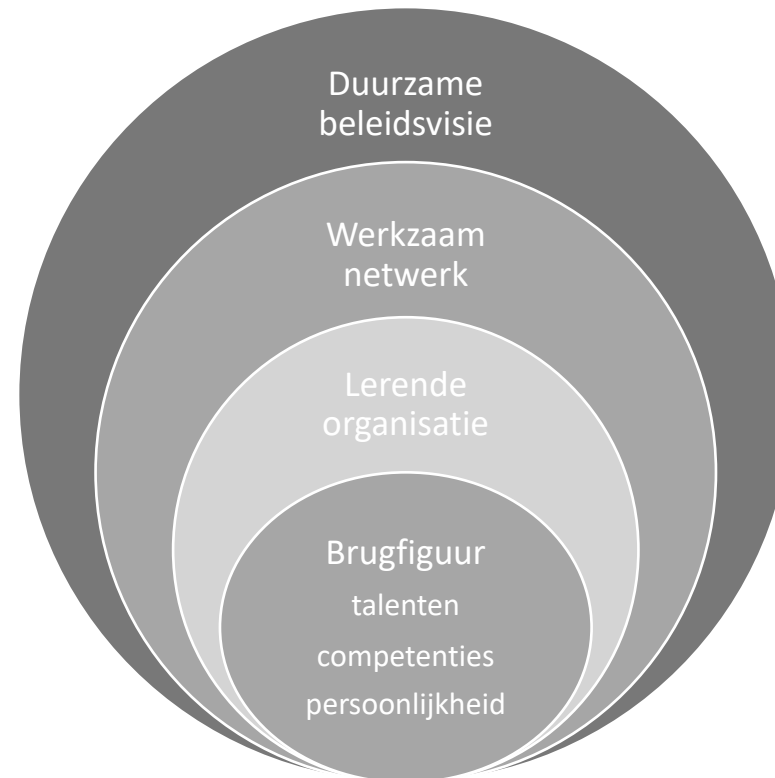
Veel bruggenbouwers investeren sterk in de leefwereld van mensen in armoede. Ze bouwen een relatie op, verkennen de vragen van het gezin en leggen verbinding met de systeemwereld en het bestaande aanbod.

Maar ze proberen ook om hun impact en bereik te vergroten. Ze richten zelf aanbod in dat dichter aansluit bij de leefwereld van kinderen en jongeren in armoede. Ze zetten in op de aanbodzijde door verenigingen te vormen en ondersteunen. Ze investeren in netwerkvorming en samenwerking om via partners hun impact en bereik te vergroten.

Proactief en veelvuldig contacten leggen loopt als een onmisbare rode draad doorheen deze strategieën: het feit dat je naar mensen toestapt, doet het hem.

3. Bruggenbouwers moeten de kloof dichten

Het vervullen van al die rollen en taken vergt best wat van de competenties en de persoonlijkheid van een bruggenbouwer. Toch willen we niet te sterk het beeld creëren van een bruggenbouwer als een bijzonder individu met buitengewone kwaliteiten. Liever richten we ons op de omkadering van deze vrijwillige en professionele medewerkers en hoe dit hun impact en bereik beïnvloedt.

4. Individuele toeleiding

Praktijkvoorbeeld

Ellen Vanassche
Stad en OCMW Lier

5. Bottom up werken

Praktijkvoorbeeld

Neel Geyskens - vormingswerker
Arktos Vzw – Vlaams-Brabant

6. Verenigingsondersteuning

Praktijkvoorbeeld

Jeugddienst Duffel

De gemeente Duffel werkte een engagementsverklaring uit voor haar lokale verenigingen die de inspanningen van het bestuur en de verenigingen omschrijft. De aanpak in Duffel, maar ook andere voorbeelden kan je nalezen in dit [dossier](#).

De clubs en verenigingen in Duffel engageerden zich om:

1. Een contactpersoon aan te stellen voor de sociale partners
2. Nieuwe deelnemers persoonlijk te onthalen
3. 80% korting op het lidgeld te geven aan leden met recht op verhoogde tegemoetkoming
4. Aandacht te hebben voor materiële, financiële en andere drempels van leden
5. Nieuwe leden op te volgen
6. Gespreide betalingen mogelijk te maken
7. Minstens één gratis initiatie of proefles aan te bieden
8. Actief door te verwijzen naar het aanbod van de sociale dienst

6. Samenwerking en netwerkvorming

Praktijkvoorbeeld

Brede School
Beringen-Mijn

6. Samenwerking en netwerkvorming

Wat kunnen bruggenbouwers betekenen voor lokaal (jeugd)beleid?

Wat kunnen bruggenbouwers betekenen voor lokale netwerken
vrijetijdsparticipatie?

Wat kan het lokale netwerk betekenen voor (het werken met)
brugfiguren?

Conclusies en aanbevelingen

Lokale overheden en middenveldsorganisaties die brugfiguren willen inzetten, raden we aan om vooraf zorgvuldig af te wegen of ze hiertoe de nodige voorwaarden kunnen vervullen.

Bied brugfiguren een **duurzaam perspectief** en voldoende tijd, continuïteit en stabiliteit garanderen zodat ze hun werk kunnen uitbouwen?

Geef bruggenbouwers de nodige **omkadering**: de nodige ondersteuning en de nodige duidelijkheid; een organisatiecultuur- en structuur die voldoende vrijheid, flexibiliteit en vertrouwen toestaat envoldoende openheid voor de (onverwachte) signalen en feedback van de brugfiguur

Vertrek vanuit de concrete noden en vragen uit de leefwereld van mensen in armoede en geef de brugfiguur de nodige ruimte om een **antwoord op maat** te zoeken voor deze vragen

Geef brugfiguren de ruimte om zich te engageren in **netwerken en samenwerkingsverbanden** en/of om deze mee uit de grond te stampen?

Veranker het werken met brugfiguren in **een bredere beleidsvisie** op en aanpak van armoedebestrijding